

JAN HUDIG
9 AUGUSTUS 1838–5 APRIL 1924
DOOR G. H. HINTZEN

JAN HUDIG is den vijfden April van dit jaar van ons heengegaan, bijna tot het laatst van zijn lang en werkzaam leven gezond en krachtig van gestel, helder van geest. Weinigen is het gegeven, den 85-jarigen leeftijd te bereiken, zeer weinigen een jeugdige frischheid en opgewektheid als hem zoo eigen waren te behouden. Wie zou hem niet benijden, maar wie zou hem ook niet gegund hebben het rustige afscheid van de wereld, die hij liefhad, en van hen, die hem dierbaar waren, na een laatsten blik op zijn mooie Leuvehaven met de bedrijvige scheepvaart, alvorens hij zich kalm neerlegde om te sterven.

Zijn door Veth zoo gelukkig weergegeven beeltenis in het Museum Boymans toont U den karakteristieken Oud-Hollandschen schranderen kop met het vriendelijk tintelend oog, dat U aanstonds den indruk geeft van den man van karakter, op wiens onkreukbaarheid ge kunt bouwen, op wiens vriendschap ge prijs zoudt stellen. En inderdaad, zijn hoogstaand karakter, zijn kloek verstand, zijn hulpvaardigheid en gulheid, heel zijn aantrekkelijke persoonlijkheid, verwierven hem een populariteit als zelden een Rotterdammer ten deel is gevallen. Want Rotterdammer was hij, met hart en ziel, vol belangstelling voor al wat zijn vaderstad in lief en leed wedervoer, en ook een warm vaderlander met diepe vereering voor de vrouw, die op jeugdigen leeftijd de regeering had te aanvaarden.

Hij mocht met zekeren trots terugzien op het geslacht, waaruit hij gesproten was. Zijn grootvader, die den kleinzoon in uithoudingsvermogen nog overtrof – hij bereikte bijna den 90-jarigen leeftijd (1769–1858) – was de oprichter van de cargadoorsfirma Hudig, Blokhuyzen en Van der Eb, na het uittreden van laatstgenoemde langer dan een eeuw als Hudig & Blokhuyzen bekend. Zijn vader, die op 51-jarigen leeftijd in 1857 nog een jaar vóór den grootvader overleed (1806–1857), was deelgenoot in de zaak, en aan

Jan Hudig, die, 18 jaar oud, daar zijn commercieele loopbaan begon en met zijn bejaarden grootvader alleen overbleef, werd reeds in 1857 handlichting verleend. Zoo jong tot zelfstandig optreden geroepen, moest hij zijn geliefkoosd plan om in het buitenland zijne opleiding te voltooien, laten varen en besloot hij aanstonds tot een associatie met L. W. Veder. (Eerst in 1903 werd de oude firma Hudig & Blokhuyzen in Hudig & Veder herdoopt). Daarnaast bestond nog de firma John Hudig & Son, als Lloyd's agent, die in 1916 haar eeuwfeest vierde. De naam was in 1816 en 1916 dezelfde, maar tusschentijds John Hudig & Grandson, en John Hudig zonder meer, in verband met de gewijzigde samenstelling. Nog in de laatste dagen van zijn leven heeft Jan Hudig als Lloyd's agent zijn handteekening gezet.

Ook in het onder zijn beheer sterk uitgebreide cargadoors- en reedersbedrijf bleef hij tot het einde met de jongere generatie (zijn zoon W. C. Hudig en J. C. Veder) medevennoot, en op het kantoor was hij een dagelijksch belangstellend bezoeker.

Het haven- en handelsverkeer, naast zijn eigen met dat verkeer zoo innig samenhangend bedrijf dat de grootsche ontwikkeling van de havenstad in de laatste halve eeuw volgde, trok hem steeds machtig aan en prikkelde hem tot energiek ingrijpen voor de algemeene verkeersbelangen. Door zijn wilskracht, zijn doorzicht en vooral ook door zijn hooge opvatting van handelsmoraliteit genoot hij in de commercieele wereld in en buiten Rotterdam een reputatie van den eersten rang.

Met niet minder belangstelling stelde hij zijn tijd beschikbaar voor de ondernemingen, waaraan hij als Commissaris zijn steun schonk, aan de Koninklijke Nederlandsche Stoombootmaatschappij vooral, waaraan hij in die functie van 1877 tot zijn overlijden verbonden was. Toch stond hij in 1869 niet aan de zijde der K.N.S.M., toen de directie de rechtstreeksche stoomverbinding met de Vereenigde Staten in het Amsterdamsche belang over Vlissingen trachtte te leiden en vooraanstaande mannen op handels- en scheepvaartgebied te wapen riep. Hij streed met de oppositie voor de Rotterdamsche verbinding, niet uit kleinzieligen naijver

op den voorrang, dien de hoofdstad voor zich opeischte, maar in de overtuiging, dat de Rotterdamsche haven, zooals ook later gebleken en erkend is, den besten waarborg bood voor het welslagen van de vaart. Mede onder de krachtige leiding van Plate behaalde Rotterdam ten slotte de overwinning. Hoe hij in den kring der K.N.S.M. geëerd was, bewezen wel de gevoelvolle woorden, aan zijn groeve door Ernst Heldring aan zijn nobel karakter en groote gaven gewijd.

In het Consulaire Corps van vertegenwoordigers van vreemde mogendheden was Jan Hudig de nestor. Bijna zestig jaren lang werd hem de behartiging toevertrouwd van de belangen van Italië, dat, kort voor zijne benoeming in 1863, onder Victor Emanuel de nationale eenheid had bevochten. Italië en de Italianen waren hem lief; wie zijn hulp inriepen, vonden bij hem opwekking en steun. In 1912 was hem de rang van consul-generaal verleend en na zijn ontslag in 1921 de titel van consul général d'honneur.

Een gelukkig tijdperk in zijn werkzaam leven vulde het wethouderschap, van 1899 tot 1909 door hem bekleed. In den Rotterdamschen Gemeenteraad was hij 20 Juli 1869 gekozen, met 1236 van de 1492 uitgebrachte stemmen, in den goeden ouden tijd, toen een kleine schare van „uitgelezen burgers” de gemeentelijke vertegenwoordiging beheerschte. Het ging er rustiger toe dan heden ten dage en de vormen schenen beter in acht te worden genomen dan in de moderne raadszaal. Hooge en sociale politiek maakten den Raad nog niet tot een strijdperk voor persoonlijke belangen en de eensgezindheid werd niet in gevaar gebracht door verdeeldheid in godsdienstige overtuiging. Zeer zeker pleitte de keuze van Jan Hudig voor het goede inzicht van de kiezers. Hij behoorde tot de meest geziene leden van den Raad. Wars van breedsprakigheid verdedigde hij zijne meening in soberen betoogtrant. Bij het naslaan van de Officieele Verslagen der Raadszittingen zal men zelden van hem een redevoering van kolommen aantreffen, maar wat hij zeide raakte de kern van het onderwerp en vond met de soms humoristische uitvallen een dankbaar gehoor.

Bij hem was spreken bijzaak, handelen hoofdzaak, en hij ontwikkelde een groote werkkraft, zoodra hij zich geroepen

voelde, voor het bedreigde gemeentebelang op te komen. Bovenal deskundig in zaken van scheepvaart en in hetgeen daarmee verband houdt, had hij de geprojecteerde haven-uitbreiding aan den Linkermaasoever na 1870, voorzoover dat in zijn vermogen lag, helpen bevorderen. Na de crisis van 1879, die buiten hem omging, en den val van de Rotterdamsche Handelsvereniging, begreep hij dat behoud en exploitatie van het nieuwe havencomplex een levensvraag voor Rotterdam beteekende. Het erfpachtscontract met deze instelling zou met hare goedkeuring worden opgezegd. Op 22 April 1882 stelde hij met Muller, Roest en Van der Hoeven den Raad voor, B. en W. uit te noodigen, de handels-terreinen, in December voor $4\frac{1}{2}$ miljoen aangeboden, voor 4 miljoen zonder eenige bij-conditie aan te koopen. Met groote meerderheid werd het voorstel aangenomen. De overeenkomst kwam tot stand, en de grondslag was gelegd voor het gemeentelijk beheer. Onder voorzitterschap van den Burgemeester nam hij zitting in de Commissie Feyenoord, die tot taak had de lastige regeling voor de exploitatie der nieuwe bezittingen voor te bereiden.

Tot de belangrijke vraagstukken, die in die dagen om oplossing vroegen, behoorde het al of niet in eigen beheer nemen van de gasfabrieken. Men hoorde toen nog in den Raad de meening verkondigen, dat een gemeente niet verplicht is, voor goed en goedkoop gas ten behoeve van particulieren te zorgen. De concessie aan de Engelsche „Imperial” zou voor 30 jaren worden verlengd, maar de door B. en W. daaraan verbonden voorwaarden waren ook naar Hudig's oordeel onaannemelijk. Met Mr. Roest diende hij amendementen in tot verscherping van de eischen en verkorting van den duur. Nog niet aanstonds bepleitte hij uitsluitende exploitatie van gemeentewege, maar de loop van de gebeurtenissen maakten hem spoedig tot een beslist voorstander en met klem heeft hij daarna herhaaldelijk de gemeentezorg voor gas- en elektrische verlichting met goed gevolg bepleit.

Lang was hij ook Voorzitter van de Commissie van administratie van het Ziekenhuis. Een voorstel tot steun der plannen van den toenmaligen bekwamen directeur Dr. Rienderhoff vond geen genade in de oogen van den Raad. Later, in

1882, trad hij wederom in het krijt voor verbetering der ziekenzorg; het ging toen om het behoud of de opheffing der succursale aan den Schiedamschen Singel, „die oude cavalje, die ik niet aarzel te noemen een schande voor de stad”. De aanhouder won, en de hervormingen, die geleidelijk op groote schaal tot stand kwamen, zijn voor een niet gering deel aan hem te danken. De Voorzitterstaak viel hem niet altijd gemakkelijk. Zoo had hij voor een der geneeskundigen van naam en van erkende bekwaamheid in het gemeentebelang den handschoen op te nemen tegenover een sterke oppositie. Hij kwam onder den indruk dat deze zich niet altijd van eerlijke wapenen bediende; intrigues kon hij niet dulden. Het waren kwade dagen voor zijn ontvankelijk gemoed.

In 1899 trok A. de Monchy, die, op hoogen leeftijd reeds, als wethouder van Plaatselijke Werken was opgetreden, zich in het particuliere leven terug; na eenige aarzeling liet Jan Hudig zich de benoeming voor dat ambt welgevallen. Dit trok hem wellicht ook meer aan dan het burgemeestersambt, dat hij een achttal jaren vroeger niet had wenschen te aanvaarden.

Een vriend van lange zittingen was hij niet, en de langdurige, voor elk der leden niet altijd belangrijke discussies in het College van B. en W. zullen zoo nu en dan zijn geduld op een zware proef hebben gesteld, maar voor zijne medeleden was hij een niet genoeg te waardeeren element in de vergadering. Zijn heldere betoogtrant, zijn practische kijk op de dingen, zijn opgewekt optimisme lieten niet na de aangename en vriendschappelijke verstandhouding in het College te versterken.

De samenwerking met den genialen directeur van gemeentewerken G. J. de Jongh was voor Hudig als wethouder een bron van voldoening. Hij had oprechte bewondering voor diens veelomvattend begripen van Rotterdam's behoeften en voor zijn juiste, zelden falenden blik op Rotterdam's toekomstige ontwikkeling. Een van de groote verdiensten van Jan Hudig was zijn onbaatzuchtigheid, die ook medebracht dat hij zich nooit op den voorgrond trachtte te plaatsen bij de behandeling van vraagstukken, waarin een

ander, zooals bij De Jongh het geval was, door kennis en ervaring meer doorkneet bleek. Maar daarom gaf hij eigen meening niet prijs. Evenmin was hij blind voor de gebreken van den directeur, voor zijn soms te ruw optreden, voor zijn zelfgenoegzaamheid of kleine ijdelheden. En door ondervinding geleerd, wist hij soms een door hem gewenschten maatregel door te voeren, dien de directeur vermoedelijk zou hebben bestreden indien de wethouder hem niet onder den indruk had gebracht, dat het denkbeeld oorspronkelijk van De Jongh afkomstig was. Na het aftreden van De Jongh bleef met zijn opvolger Burgdorffer de goede samenwerking behouden. Na de wijziging in het bestuur der Gemeente droeg de minder gunstige verstandhouding tusschen sommige bestuursorganen er niet toe bij, den wethouder de voldoening te schenken, waarover hij zich eertijds in zoo ruime mate had mogen verheugen.

In die tien jaren zijn belangrijke werken tot stand gekomen, die Rotterdam mede onder Hudig's beheer tot verderen bloei hebben gebracht. Rotterdam bleef zijn kloeke bedrijvigheid ontwikkelen om als groote zeehaven den buitenlandschen mededingers het hoofd te kunnen bieden. Jan Hudig heeft de ongeëvenaarde periode van industrieele wereldexpansie mogen beleven, Rotterdam zien groeien en een bloei zien bereiken, dien hij zich bij zijn intrede in den Raad zeker niet had kunnen voorstellen. Op dat tijdstip, bij de volkstelling in 1869, telde de stad slechts 116232 inwoners, in 1899 bij den aanvang van zijn nieuwe functie 318507, in 1909 bij zijn uittreden 417989.

Voor een in de praktijk geschoold man als Hudig zal het wethoudersambt ongetwijfeld meer aantrekkelijkheid hebben gehad dan een zetel in een politiek lichaam, waar aan de vruchten van den arbeid een soms wrange bijsmaak niet ontbreekt. Bovendien was hij geen vriend van partijpolitiek, al stelde hij levendig belang in de groote politieke gebeurtenissen. De liberale beginselen in hun beste beteekenis was hij toegedaan, geestdriftig en vooruitstrevend, een overtuigd vrijhandelaar. Dit toonde hij ook als lid en onder-voorzitter van de in 1892 ingestelde Commissie voor de Handelspolitiek, die, samengesteld uit vertegenwoordigers van han-

del en nijverheid en departementale hoofdambtenaren, in den loop der jaren waardevolle voorlichting op economisch terrein aan de Regeering verstrekke; door beperking van haar arbeidsveld moest zij ten slotte voor andere organisaties het veld ruimen.

In een koopstad, waar de materieele belangen heerschappij voeren en veelal te weinig ruimte wordt gegund aan de ontwikkeling van edeler geestesgaven, verdienen mannen als Hudig een zeer bijzondere waardeering. De zorg voor Rotterdam's materieele ontwikkeling belette hem niet op velerlei ander gebied zijn tijd bij nooit verslappende werkkraft en toewijding ter beschikking te stellen. Dertig jaren lang, eerst als lid, daarna als voorzitter, werkte hij mede aan den bloei van de door Dr. van Moll opgerichte Inrichting voor Ooglijders. Hij stelde over het algemeen een levendig belang in de nooden van armen en misdeelden; vrijgevig opende hij gaarne de beurs tot voorziening in hunne behoeften. En daarin vond hij hartelijken steun en medewerking bij zijn echtgenoot, Jonkvrouwe J. Quarles van Ufford, met wie hij in tweeden echt het 40-jarig huwelijksfeest reeds had herdacht. Van de Vereeniging voor Gezondheidskoloniën werd hij Bestuurslid en tevens Voorzitter in 1910. Eerst in 1922 trad hij wegens vergevorderden leeftijd af. Met die zoo populaire philanthropische Vereeniging leefde hij mede; zij schonk hem ruimschoots gelegenheid ook door persoonlijk optreden van zijn sympathie te getuigen, zichzelf daaraan te geven. Ieder jaar bezocht hij, in gezelschap van zijn echtgenoot die de liefde voor het werk met hem deelde, de vacantiëkolonies in Ulvenhout en Oostvoorne. Opgewekte bezoeken, niet enkel voor beiden, ook voor de kinderen buiten, die hij had leeren kennen, met wie hij gaarne praatte, en die hem met blijdschap zagen komen. Met Mr. Baartz was hij een ijverig voorstander van kindervoeding; de onvermijdelijke tekorten werden door beiden vele jaren gedekt, totdat de ondersteuning ten laste der gemeentefondsen moest komen. Kindervoeding had voor hem een bijzondere aantrekkelijkheid, omdat de hulp onder zekere contrôle zoo aanstonds doel trof, het kind zichtbaar verzorgd werd. Dit strookte geheel met zijn opgewekte levensopvatting. Hij was

zich de nadeelen van een oppervlakkige behandeling van het armenzorgvraagstuk zeer goed bewust en zou die zeker niet in de hand werken, maar de indirecte minder gunstige gevolgen van hulpverleening telde hij in sommige gevallen licht, als het tastbare middel hem aantrok. Een eigenaardige illustratie van dien karaktertrek was zijn voorliefde voor het kermisgenot van de velen, wien zoo weinig vreugde in hun bestaan gegund was; hij genoot van de vroolijkheid bij de feestvierenden en behoorde niet tot degenen, die met een somber gelaat aan de inderdaad toch niet weg te cijferen uitspattingen het luidruchtige maar onschuldige genoegten offer wilden brengen. Dat hij trouwens zijn verstand, als het hem in het algemeen belang noodig leek, niet door misplaatst medelijden liet benevelen, heeft hij zeer duidelijk getoond tijdens zijn ondervoorzitterschap van de Algemeene Commissie tot Steun, waaraan hij op hoogen leeftijd zijn medewerking in den oorlogstijd wilde verleen.

Had hij weinig aandacht voor theoretisch economische of filosofische vraagstukken, zooveel inniger was zijn liefde voor kunst en litteratuur. Hij was meer dan 45 jaren bestuurslid van de Academie van beeldende kunsten en technische wetenschappen, in 1914 nam hij afscheid als haar voorzitter. Een ijverig en kundig leider, uitnemend berekend voor de lastige taak om moeilijkheden van zakelijken en persoonlijken aard uit den weg te ruimen, met een levendige belangstelling in al wat kunstenaars en schilderkunst en de organisatie der periodieke tentoonstellingen betrof.

Voorts was hij leider van de Zuid-Hollandsche Vereeniging tot bevordering van Kunstnijverheid en Volkskunst, die de Hollandsche handwerksindustrie op hooger peil trachtte te brengen. De Vereeniging was eenige jaren vóór den wereldoorlog opgericht en bood hem een ongezochte gelegenheid, om met de leden bezoeken te brengen aan kleinere steden in de provincie, die door architectonische schoonheid van hare stadhuizen en gebouwen uitmuntten. Hoezeer bewonderde hij ook de schilderachtige kijkjes, de karakteristieke, met boomen omzoomde grachten, die op die steden den echt Oud-Hollandschen stempel drukken.

Jan Hudig was een man van fijne beschaving. Die open-

baarde zich ook in zijn smaak voor klassieke literatuur. Grondig kenner van Shakespeare, besteedde hij een zoo mogelijk groot deel van zijn vrijen tijd aan de studie van zijn werken, die hem zelfs zoozeer in beslag nam, dat hij zich door gezelligen kout van zijn huisgenooten niet liet afleiden. Van de Italiaansche letterkunde genoot hij tot in zijn laatste levensjaren: het was hem een behoefte, zijn bewondering voor Dante's meesterwerk aan anderen mede te deelen; om hem schaarde zich een groep letterlievenden onder leiding van Guarnieri, dien hij niet zonder humor als Apollo met de zeven Muzen binnenleidde.

De oude classici, met welke hij bij zijn gymnasiale opleiding voor het eerst kennis maakte, heeft hij niet verwaarloosd, en toen de oude dag nader en nader kwam, was het voor hem een verpoozing Cicero's „de Senectute” voor den dag te halen en in welverzorgd Nederlandsch weer te geven. En dan de Fransche literatuur! Onder de oudere schrijvers was het vooral Montaigne, die hem telkens boeide. Diens „de l'aage” liet hij evenmin als „de Senectute” ongelezen. Maar allerm minst tobde hij met Montaigne over de – hem onbekend gebleven – mogelijke gebreken van den ouderdom, dien de Fransche auteur in zijn voor hygiëne ongevoeligen tijd bij de meesten reeds op dertigjarigen leeftijd zag naderen. „Quelle resverie est ce de s'attendre de mourir d'une défaillance de forces que l'extrême viellesse apporte. . . Mourir de viellesse, c'est une mort rare, singulière et extraordinaire”.

Dat zeldzame, singuliere en buitengewone lot is Jan Hudig ten deel gevallen na een rijk en gelukkig, slechts zelden door leed of teleurstelling gedrukt bestaan.

Welke invloed er van zijn persoonlijkheid uitging, weldadig voor nabestaanden en vrienden, voor allen, die hem kenden, kwam bij zijn verscheidene jubilea tot dankbare uiting en is na het einde door de indrukwekkende uitvaart op het stille kerkhof van Hillegersberg bewezen, toen mannen en vrouwen uit alle kringen en standen een laatsten groet kwamen brengen aan dezen verdienstelijken burger, in karakter zoo hoogstaanden man.

October 1924.